

Văn hóa Việt Nam rất tồi: Nguyên nhân và giải pháp

Ts Nguyễn Nhã & Trà Mi (VOA)

Tết là dịp diễn ra nhiều lễ hội văn hóa và các sinh hoạt cộng đồng, cũng là lúc trỗi dậy những điệp khúc buồn quen thuộc về sự xuống cấp của văn hóa Việt Nam, với các lễ hội tranh giành hỗn loạn, tình trạng ẩu đả, cướp giật gia tăng.

Văn hóa Việt Nam bị cho là đã xuống cấp trầm trọng, nhưng xuống cấp từ khi nào và làm cách nào để thay đổi?

Có người nhận xét rằng dường như cách hành xử cướp đoạt và tư duy chụp giật đang ăn sâu vào thói quen, tiềm thức của mọi người, bất kể giàu nghèo, và đang diễn ra trong mọi góc cạnh đời sống người Việt ngày nay, từ bệnh viện, trường học, chùa chiền, đến những nơi vui chơi ăn uống sang trọng.

Đạo đức, văn hóa ứng xử ngày càng tuột dốc tệ hại vì dân trí thấp, vì thiếu giáo dục Văn hóa, hay vì môi trường sống xô đẩy? Mời các bạn cùng Tạp chí Thanh Niên hôm nay tìm hiểu qua cuộc trao đổi với ***Tiến sĩ Nguyễn Nhã***, nhà sử học, nhà sư phạm, và cũng là một nhà nghiên cứu văn hóa truyền thống Việt Nam, sáng lập viên Quỹ Văn hóa Giáo dục Hân nguyên Nguyễn Nhã.

Nguyễn Nhã: Hiện giờ văn hóa đang xuống cấp do nhiều nguyên nhân. Một trong những nguyên nhân quan trọng nhất chính là giáo dục làm người không được tôn trọng, không được quan tâm. Giáo dục bây giờ chỉ lấy bằng thôi.

Trà Mi: *Nhiều người cho rằng dân trí thấp và môi trường sống cũng là nguyên nhân của nền văn hóa tuột dốc. Ý kiến của ông thế nào?*

Nguyễn Nhã: Nếu do dân trí, phải nói nông thôn của mình hồi xưa trước 1945 dân trí đâu có cao, hầu hết là mù chữ. Nhưng người nông dân Việt Nam thời đó rất đàng hoàng. Ví như mẹ tôi dù mù chữ nhưng đã dạy cho tôi rất nhiều điều, khác với bây giờ. Đấy cũng cho thấy văn hóa sống trong gia đình, làng xóm, xã hội đã thay đổi. Sự thay đổi đó cho thấy cái hay mình lại bỏ đi, mất đi rất nhiều trong khi cái dở lại sinh ra nhiều.

Trà Mi: *Một sự thay đổi dẫn tới cái hay bị mất đi nhiều và cái dở lại sinh ra nhiều, phải chăng đây là một sự thay đổi tiêu cực?*

Nguyễn Nhã: Vâng, đúng như vậy. Lối sống mới, giới trẻ vọng ngoại, ít theo và coi thường những cái gì truyền thống. Đó là cái dở nhất. Những người sống trong thời chiến

hồi xưa, kể cả ở miền Bắc, dù nghèo khó lắm nhưng tinh thần không như bây giờ. Hiện giờ bị mất phương hướng từ trên xuống dưới, mọi sự bắt đầu từ văn hóa giáo dục.

Trà Mi: Về yếu tố môi trường sống, ông nghĩ sao? Có người cho rằng nâng cao giáo dục văn hóa mà môi trường sống xung quanh không được cải thiện cũng thế thôi. Sống giữa những bon chen, chà đạp, chup giựt, mình có giáo dục văn hóa tới đâu cũng khó có thể giữ mình. Phải chăng môi trường sống cũng có ảnh hưởng rất mạnh đối với văn hóa?

Nguyễn Nhã: Vâng, đa số thiếu giáo dục mà tăng nhiều thì làm ảnh hưởng tới môi trường sống. Đạo đức đang xuống cấp, nhưng tôi tin rồi sẽ có lúc phục dựng hoặc phát triển lại vì đó là quy luật của lịch sử.

Trà Mi: Tiến sĩ nhìn thấy sự phục hưng sớm muộn ra sao?

Nguyễn Nhã: Khó có thể nói được tương lai ra sao. Nếu những nhà giáo dục họ bình tĩnh, không bó tay như hiện nay thì mọi chuyện sẽ khác.

Trà Mi: Một nền văn hóa và một xã hội “mất phương hướng” trở nên hỗn độn và thui chột. Lỗi này do đâu?

Nguyễn Nhã: Có người nói đây là “lỗi của hệ thống.” Dĩ nhiên, bất cứ thời kỳ nào trong lịch sử Việt Nam thì chính quyền cũng có vai trò quan trọng. Nhưng, theo tôi, mỗi người dân đều có trách nhiệm. Từ già tới trẻ đều có trách nhiệm thì mọi chuyện sẽ khác đi, nhưng bây giờ người ta không quan tâm điều đó.

Trà Mi: Có thắc mắc rằng những thời trước không thấy tệ như vậy, phải chăng thời đại xã hội chủ nghĩa đã tạo ra những đặc điểm như thế cho người Việt ngày nay?

Nguyễn Nhã: Không thể nói chủ nghĩa nọ chủ nghĩa kia có trách nhiệm. Nhà cầm quyền phải có trách nhiệm, tất cả các giới phải có trách nhiệm, mà giờ thì cảm thấy người ta không có trách nhiệm. Đó, căn gốc nằm ở “hệ thống”. Từ cá nhân cho tới cộng đồng, mọi người đều cảm thấy không phải trách nhiệm của mình.

Trà Mi: Người ta lập luận rằng trong một xã hội mà sự cướp đoạt lên ngôi cộng với sự mất niềm tin vào luật pháp thì mọi người phải tranh giành chup giựt, đạp lên nhau để tồn tại, nếu không, sẽ bị thua thiệt. Nếu xã hội không tạo ra hoàn cảnh như thế, nếu thời đại không đưa ra những khốn khó như thế thì chắc con người sẽ tốt đẹp hơn, cư xử tử tế hơn?

Nguyễn Nhã: Tôi nghĩ vậy. Mỗi thời một khác, nhưng những căn bản để mà giữ thì hiện nay mình đã mất cả, mất căn bản của truyền thống.

Trà Mi: Điều này xuất phát điểm từ đâu, từ bao giờ trong xã hội Việt Nam?

Nguyễn Nhã: Thời đổi mới, thời chiến tranh và thời nay hoàn toàn khác. Thời chiến tranh người ta tập trung vào vấn đề đấu tranh, hy sinh. Còn bây giờ người ta lo hưởng thụ thôi mà. Về mặt đạo đức, con người thời chiến tranh và thời nay khác nhau nhiều lắm, cả miền Nam lẫn miền Bắc.

Trà Mi: Giải pháp nào cho thực trạng văn hóa hiện nay?

Nguyễn Nhã: Chính quyền, người có chức có quyền, những người có trách nhiệm phải làm gương trước tiên. Theo tôi, khi mọi việc đến tận cùng thì phải biến chuyển thôi.

Trà Mi: Nhưng liệu có nên chờ mọi việc tự biến chuyển khi đến tận cùng hay không?

Nguyễn Nhã: Vấn đề hiện nay là giáo dục. Nếu nhà nước và tất cả các giới quan tâm đến giáo dục thì sẽ khác.

Trà Mi: Những người quản lý đổ lỗi rằng đây là hệ quả của kinh tế thị trường...

Nguyễn Nhã: Hiện nay hầu hết các nước đều [theo] kinh tế thị trường nhưng họ như thế nào thì mọi người biết rồi.

Trà Mi: Theo ông, giáo dục phải cải thiện, nhưng cụ thể phải cải thiện thế nào? Môi trường sư phạm Việt Nam hiện có giáo dục ý thức công dân từ cấp tiểu học lên tới đại học, theo ông, vì sao không hiệu quả?

Nguyễn Nhã: Tôi từng lo giáo dục nhiều thời, tôi biết mà. Hiện nay người ta quan tâm đến điểm số, thành tích thi đua, không thực chất. Bây giờ chỉ cần 2 điều. Một là không được nói dối, bởi vì gian dối thì chất lượng không cao. Bây giờ giáo dục phải làm sao không được nói dối nữa. Thứ hai, phải cư xử với nhau cho tử tế. Chỉ cần thay đổi hai điều đó thôi, mà tôi đã nói với rất nhiều người, ai cũng bảo là khó quá. Bây giờ nếu mình có một hệ thống chính trị rất minh bạch, trung thực thì chất lượng sẽ cao thôi. Lỗi hệ thống!

Trà Mi: Xin chân thành cảm ơn tiến sĩ Nguyễn Nhã đã dành cho Tạp chí Thanh niên VOA cuộc trao đổi hôm nay.

Ts Nguyễn Nhã & Trà Mi
(Nguồn: VOA, 21/02/2016)

Lời bàn: Vì đâu nên nỗi? Những năm cuối Thế kỷ 20, toàn thể Đông Âu đã nhất tề đứng dậy dứt khoát với cái “**hệ thống**” quái đản và bệnh hoạn này. Các nước cộng sản Đông Âu đã hoàn toàn phủ quyết chủ nghĩa cộng sản, và họ đã thành công, đã và đang trên đường phục hưng. VN và Tàu muốn được như họ thì không còn cách nào hơn. Và nhất là VN nếu không muốn họa diệt vong! –BKT.

Nguồn: Internet e-mail by Long Kangaroo chuyển

*Đăng ngày Thứ Bảy, February 27, 2016
Ban Kỹ Thuật Khóa 10A-72/SQTB/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH*